

NASTAVNI PLAN ZA OBRAZOVANJE Omladinskih radnika/ca¹

Nacionalna Asocijacija Praktičara/ki Omladinskog Rada – NAPOR

mart 2015

1

Tekst koji je pred Vama preuzet je iz publikacije „Nastavni plan za obrazovanje omladinskih lidera/ki i omladinskih radnika/ca“ koja je kreirana kao rezultat procesa revizije NAPOR mehanizama u periodu od decembra 2014. do marta 2015.

ŠTA JE OMLADINSKI RAD I NJEGOVA SVRHA?

Prema usvojenim „Smernicama za osiguranje kvaliteta programa omladinskog rada“ (Zlatibor, 14. mart 2009.) Nacionalne asocijacije praktičara/ki omladinskog rada – NAPOR, osnovna svrha omladinskog rada je pružanje podrške mladima u procesu osamostaljivanja, tako što im omladinski radnik/ca pomaže u ličnom i socijalnom razvoju kako bi postali aktivni članovi/ce društva i učesnici/e u procesu donošenja odluka. Ideja omladinskog rada je stvaranje sigurnog okruženja i mogućnosti za aktivno učešće mladih na dobrovoljnoj osnovi u procesu sticanja kompetencija, vrednosti i uverenja.

Omladinski rad:

- a) je komplementaran formalnom obrazovanju;
- b) sprovodi se od strane omladinskih radnika/ca;
- c) sprovodi aktivnosti koje koriste metode neformalnog obrazovanja i informisanja.

NEKOLIKO REČI O OBRAZOVNIM PROGRAMIMA...

Dostupno obrazovanje za omladinske radnike/ce je jedan od osnovnih preduslova za razvoj profesionalnosti i osiguranju kvaliteta u omladinskom radu. Cilj nastavnih planova je da omoguće svim zainteresovanim osobama da steknu znanja, veštine i stavove potrebne za kvalitetno bavljenje omladinskim radom. Nastavni planovi za dva nivoa zanimanja u oblasti omladinskog rada (*asistent u programima omladinskog rada i koordinator programa omladinskog rada*) po prvi put su usvojeni od strane Skupštine NAPOR 2011. godine, a potom je nastavni plan pilotiran u praksi kroz tri generacije. Nakon pilotiranja i sprovedenih evaluacija, uočena je potreba za revizijom nastavnih planova koja je sprovedena kroz konsultativni proces 2014/15 godine. Tokom ovog procesa revidirani su i standardi zanimanja, pri čemu je došlo do promena naziva zanimanja iz asistenta programa omladinskog rada u omladinskog lidera(aktivistu) i koordinatora programa omladinskog rada u omladinskog radnika/cu. Ova dva zanimanja ne treba posmatrati kao I i II nivo složenosti zanimanja, nego kao dva zanimanja koja su usmerena na dve različite oblasti u omladinskom radu.

Standardi zanimanja predstavljaju polazna osnovu za razvoj nastavnih planova. Nastavni planovi su doživeli izmene u odnosu na realističnije postavljanje ishoda učenja kao i metoda izvođenja obuka. Ovo se prvenstveno odnosi na korišćenje mogućnosti onlajn učenja prateći razvoj internet tehnologije kako bi smanjili časove direktnog rada koji je usmeren na savladavanje teorija, a povećali broj časova direktnog rada predviđen za interaktivno i iskustveno učenje. Prednost ovakvog rada je i celokupno smanjenje troškova sprovođenja obuka čime se povećava mogućnost za njeno učestalije sprovođenje.

Nastavni planovi zasnivaju se na metodologiji neformalnog obrazovanja i pružaju balans između teorijskog i praktičnog rada. Teorijska znanja obuhvaćena ovim planovima ekstrahovana su iz prakse u omladinskom radu, a pored toga što predstavljaju osnovu za praktičnu nagradnju, nužna su i da se omladinski rad konačno prepozna kao primenjena akademska disciplina. Praktični rad, naravno, čini suštinu omladinskog rada i stoga mu je posvećena dužna pažnja i u ovim nastavnim programima. Poseban fokus je stavljen i na mentorstvo i superviziju, kroz koje budući omladinski radnici/e uče prvenstveno kako da uče, kako da se samoprocenjuju i razvijaju svoj individualni plan daljeg profesionalnog razvoja.

Ovaj dokument sadrži bitne odrednice nastavnih planova za omladinske radnike i radnice. U njemu su predstavljeni svi elementi, ciljevi, ishodi i načini rada koje sadrže i obuhvataju obrazovni programi. Takođe, pored metoda, očekivanih kompetencija polaznika/ca, predviđenih obaveza, nalaze se i konkretizovani sadržaji svakog modula, gde se detaljno mogu pogledati teme i područja koja će se obrađivati tokom trajanja kursa.

Obe obuke osposobljavaju polaznike/ce za aktivan rad i angažovanje u omladinskom radu. Svaki polaznik/ca usvaja i razvija potrebne stručne kompetencije i kvalifikacije za obavljanje predviđenih poslova, a njihov detaljan opis nalazi se u dokumentu „Kvalifikacije i klasifikacija za tri nivoa zanimanja omladinskih radnik/ca u zajednici.“¹

FORMALNO ILI NEFORMALNO OBRAZOVANJE?

Nastavni planovi koji su pred vama sprovodiće se putem neformalnog obrazovanja, kao adekvatan odgovor na trenutnu situaciju na terenu. Ovaj pristup stvara uslove za inkluzivno okruženje u kojem će svim zainteresovanim biti omogućeno da prođu obuku za omladinske radnike/ce. Međutim, to ne znači da ne bi trebalo raditi na uvođenju formalnog obrazovanja za omladinski rad. Gledajući dugoročno u odnosu na nove generacije omladinskih radnika/ca, uvođenje formalnog obrazovanja doprinosi smanjenju troškova u stručnom osposobljavanju kadra. Svako obrazovanje košta, čime dolazimo do dupliranja troška ukoliko neko ko želi da se profesionalno bavi omladinskim radom, prvo mora da studira biologiju, pedagogiju, sociologiju, a potom da stiče dodatne kompetencije putem neformalnog i implicitnog učenja. Uvođenjem formalnog obrazovanja smanjio bi se celokupni trošak stručnog obrazovanja, što nipošto ne isključuje celoživotno učenje i kontinuirano usavršavanje.

---

¹ Dokument se može pronaći na elektronskoj adresi www.napor.net u odeljku „Dokumenti“

Program usavršavanja iz oblasti omladinskog rada sadrži dve obuke i osposobljava polaznike/ce za rad u različitim oblastima omladinskog rada. Svaka obuka sadrži module koji su značajni za sticanje znanja i veština iz oblasti omladinskog rada, kao i praksu koja predstavlja značajan aspekt obrazovanja i usavršavanja.

Moduli za omladinskog lidera/aktivistu	Moduli za omladinskog radnika/cu
1. Osnove omladinskog rada	1. Omladinski rad u zajednici i adolescentski razvoj
2. Osnove komunikacije i prihvatanja različitosti	2. Individualni i grupni rad
3. Osnove projektnog ciklusa	3. Liderstvo u omladinskom radu i transformacija konflikata
4. Liderstvo i aktivizam u omladinskom radu	4. Upravljanje projektima i volonterski menadžment
5. Informisanje mladih	5. Praksa u omladinskom radu
6. Praksa u omladinskom radu	6. Mentorsto i supervizija
7. Mentorsto i supervizija	

Predviđeni moduli koncipirani su tako da pružaju mogućnosti polaznicima/ama da usvoje neophodna znanja, veštine i sposobnosti za delovanje i rad u oblastima omladinskog rada. Obuhvataju široke i značajne oblasti koje predstavljaju osnovu rada sa mladima. Nastavni plan sadrži module, specifične zadatke i načine rada koji će polaznicima/ama omogućiti sticanje kompetencija za rad pod supervizijom i samostalni rad.

Struktura svakog modula predviđa onlajn učenje koje je predviđeno za savladavanje teoretskog znanja i direktan rad sa grupom koji je namenjen interaktivnom učenju, učenju iz iskustva i korišćenju grupe kao resursa za učenje. Moduli predviđaju samostalni rad, rad u grupi i timu, rad pod supervizijom i mentorstvom, kritički osvrt i promišljanje, istraživanje literature, aktivno učestvovanje u nastavnim i praktičnim aktivnostima, sprovođenje akcija, radionica, realizaciju prakse, pisanje eseja.

Svaka obuka traje od 6 - 8 meseci (ukupno 300 sati aktivnog rada), dok se praksa odvija simultano tokom trajanja ostalih modula. Realizacija prakse za omladinskog lidera/aktivistu započinje nakon završenog trećeg modula, a na obuci za omladinskog radnika/cu nakon završenog drugog modula.

Predviđeni programi i sadržaji rada realizovaće se putem aktivnih metoda učenja i nastave koje omogućavaju optimalno angažovanje i iskustveno učenje polaznika/ca i omogućavaju aktivno učešće. Metode koje se primenjuju zastupljene su u neformalnom obrazovanju: predavanje, diskusije, debate, individualni rad, rad u parovima i malim grupama,

radioničarski oblik rada, simulacije, igre uloga, rešavanje problema, istraživanje literature, pisanje eseja, mentorski i samostalni rad, interaktivna nastava, konsultacije.

PRAKTIČNI RAD

Praksa, odnosno praktični rad je najvažniji aspekt ovakve vrste obuke u kojoj se stiču praktična znanja i veštine za rad sa mladima. Iz tog razloga je važno da postoji veza između same obuke i organizacija civilnog društva iz koje polaznici/e dolaze ili organizacija ka kojima gravitiraju, da bi se obezbedili uslovi za kvalitetno obavljanje praktičnog rada. U okviru svake obuke obavlja se po jedna profesionalna praksa u trajanju od 100 časova. Kontakt sati i sati predviđeni za planiranje su definisani u okviru svakog pojedinačnog nastavnog plana.

Tokom praktičnog rada, polaznicima/ama će biti obezbeđeno mentorstvo od strane osoba koje imaju ekspertizu iz oblasti omladinskog rada u zajednici i mentorstvu.

Cilj je sticanje novih znanja iz oblasti neformalnog obrazovanja u omladinskom radu, kao i praktikovanje konkretnih veština koje su potrebne u direktnom radu sa mladima.

U okviru prakse, obavezna je jedna poseta mentora/ke.

MENTORI

Tokom kurseva, polaznicima su na raspolaganju mentori/ke koji im pomažu u njihovom profesionalnom i ličnom razvoju i ujedno predstavljaju podršku u procesu učenja, a u skladu sa ciljevima kurseva.

Mentori/ke su osobe koje imaju ekspertize iz oblasti omladinskog rada u zajednici i mentorstvu.

Svaki polaznik/ca ima 3 susreta sa svojim mentorom/kom u toku jednog kursa, a ukupno 7 časova direktnog mentorstva. Mentorstvo se vrši putem direktnog susreta, posetama praktičnom radu i putem internet tehnologije.

SVRHA I CILJ OBUKA

OBUKA ZA OMLADINSKE LIDERE/KE (AKTIVISTE/KINJE)

Ova obuka ima cilj da obuči osobe koje pružaju podršku mladima kroz različite aktivnosti i projekte u zajednici, kreirane na osnovu društvenih, ponašajnih, zdravstvenih, razvojnih i sigurnosnih potreba mladih. Osnovna svrha jeste podsticanje mladih na aktivizam, kvalitetno provođenje slobodnog vremena i informisanje mladih.

Posao se može obavljati kroz zaposlenje u udruženjima mladih, za mlade, omladinskim klubovima, centrima, domovima omladine, socijalnim službama imajući u vidu politike i uputstva poslodavca, a uz podršku i superviziju predpostavljenog koji može, ali ne mora biti omladinski radnik/ca.

OBUKA ZA OMLADINSKE RADNIKE/CE

Obuka za omladinske radnike/ce priprema polaznike/ce za složenije zadatke i osposobljava ih da razvijaju i koordiniraju projekte za mlade kroz različite aktivnosti i projekte u zajednici, kreirane na osnovu društvenih, ponašajnih, zdravstvenih, razvojnih i sigurnosnih potreba mladih. Takođe, oni nadgledaju omladinske lidere/ke (aktiviste/kinje) i samostalni su u obavljanju sopstvenog posla. Uloga ovog zanimanja je da podstiče lični i socijalni razvoj mladih kroz razvijanje socijalnih veština, vrednosti i uverenja.

Posao se može obavljati kroz zaposlenje u udruženjima mladih, za mlade, omladinskim klubovima, centrima, domovima omladine, socijalnim službama, kancelarijama za mlade, vladinim institucijama i socijalnim službama imajući u vidu politike i uputstva poslodavca.

Zaposlena osoba je u velikoj meri samostalna u donošenju odluka pod direktnim nadgledanjem menadžera/ke programa i/ili direktora/ke. U okviru ove kvalifikacije obuhvataju se osobe koje nadgledaju mlade koji su deo programa (npr. izvršenja vaspitnog naloga i vaspitne mere posebne obaveze prema Zakonu o maloletnim počiniocima krivičnih dela).

Za ovo zanimanje neophodno je razumevanje specifične kulture i istorije ciljne grupe, kao i saradnja sa svim relevantnim službama i institucijama lokalne zajednice.

KURIKULUM ZA OMLADINSKE RADNIKE/CE

Uslov za pohađanje kursa prema kurikulumu za obuku omladinskih radnika/ca jeste prethodno uspešno savladan kurs za omladinske lidere/ke (aktiviste/kinje) (kroz direktno pohađanje obuka ili validaciju prethodno stečenog iskustva) .

I MODUL – OMLADINSKI RAD U ZAJEDNICI I ADOLESCENTSKI RAZVOJ

CILJEVI

- **Upoznavanje sa osnovama adolescencije kao specifičnog razvojnog perioda mladih i kreiranje adekvatnih programa.**
- **Upoznavanje osnovnih teorija o razvoju zajednice u kontekstu omladinskog rada**
- **Razumevanje odnosa i granica zanimanja/profesije omladinskog rada sa drugim srodnim profesijama**
- **Upoznavanje sa svrhom i potencijalom omladinskog rada u rešavanju različitih društvenih pitanja (prevencija rizičnog ponašanja, zapošljivost, inkluzija, itd.)**
- **Osposobljavanje polaznika/ca za spovođenje dugoročnog i procesno orijentisanog omladinskog rada**

ISHODI UČENJA

- Od polaznika/ca se očekuje da na kraju kursa budu sposobni da:
- Razumeju karakteristike adolescencije kao razvojnog perioda i specifičnosti adolescencije kod mladih iz različitih osetljivih grupa (fizičke, kognitivne, psihološke i sociološke promene, razumeju kulturu i sub-kulturu mladih i rizična ponašanja)
  - kreiraju programe omladinskog rada iz perspektive razvojne psihologije
  - kreiraju razvojne programe za mlade koji razvijaju socijalne veštine, testiraju vrednosti i uverenja i uključuju mlade iz socijalno isključenih grupa
  - prepoznaju probleme u ponašanju mladih i adekvatno reaguju
  - Razumeju koncept razvoja zajednice iz ugla omladinskog rada i sarađuju sa relevantnim akterima
  - Prepoznaju granice omladinskog rada i nužnost saradnje sa ostalim profesijama i službama, a u najboljem interesu mlade osobe

- Rešavaju etička pitanja u omladinskom radu
- Izvrše adekvatnu procenu rizika iz perspektive zaštite i sigurnosti mladih

SADRŽAJ

Onlajn učenje

Onlajn modul je prvenstveno namenjen za sticanje znanja, odnosno namenjen je za savladavanje teorijskog dela modula koji obuhvata sledeće oblasti:

Karakteristike programa omladinskog rada iz perspektive razvojne psihologije; Razvoj u periodu adolescencije; Izgradnja identiteta, fizičke, kognitivne, psihološke i sociološke promene, Poremećaji u ponašanju: poremećaji društvenog ponašanja, mladalačke krize, nedruštveno ponašanje, rizično ponašanje i konzumiranje psihoaktivnih supstanci; Prevencija i suzbijanje rizičnog ponašanja, Razvoj zdravih stilova života; Kultura i subkultura, Tipovi omladinskog rada; Osnovne teorije o razvoju zajednice; Etički kodeks omladinskih radnika/ca.

Završavanje onlajn modula od strane polaznika/ce je preduslov za učešće u daljem procesu obuke kroz direktan rad. Metodologija za on line učenje mora biti interaktivna (grupne diskusije, individualni radovi, video klipovi, dokumenti, testovi i sl.). Onlajn modul mora da sadrži komponentu provere usvojenog znanja polaznika/ce.

Direktan rad sa grupom

Praktična primenjivost obrađenih teorija kroz onlajn modul, kao i sticanje veština, sposobnosti i preispitivanje vrednosti se obrađuje putem modularne nastave, a obuhvata sledeće oblasti:

Kreiranje razvojnih dugoročnih programa za mlade (testiranje vrednosti i uverenja, razvoj socijalnih veština); Praktična primena uključivanja različitih grupa mladih uključujući mlade iz osetljivih grupa (npr: poštujući kulturu i subkulturu mladih, mladi sa teškoćama u razvoju, mlade Romkinje itd.), praktična primena razvoja vrednosti i uverenja mladih, odnos proces – produkt, procena rizika i poznavanje okvira zaštite i sigurnosti dece i mladih, rešavanje etičkih situacija u omladinskom radu, prepoznavanje granice profesije/zanimanja omladinskog rada i saradnja sa ostalim akterima, omladinski rad kao pokretač razvoja zajednice, omladinski radnik/ca kao uzor mladima.

Broj časova direktnog rada sa grupom: minimalno 21 čas (3,5 radna dana)

Predložena literatura:

- Jelena Vlajković, (2005): *Životne krize Prevenција i prevazilaženje*
- Vera Smiljanic, (2009): *Razvojna psihologija*
- Kapor-Stanulović, P. (2007) *Na putu ka odraslosti - psihički razvoj i psihosocijalni aspekti zdravlja mladih*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
- *Unutrašnja i spoljašnja realnost adolescenata*, Beograd:: IP Žarko Albulj
- Kalaba Vanja, (2008) *Kako razumeti omladinski rad u zajednici*, Forum Syd Balkans Programme, Beograd.
- Venelainan. R, Jerotijević, M,:"Strategije za podučavanje učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom"
- Bilten VelikiMali - tema broja Diskriminacija, (jun 2010), Beograd
- Bilten VelikiMali – tema broja Prava osoba sa invaliditetom (maj 2010), Beograd
- Janjić, B., Beker K., (2011) Lokalni servisi podrške- uključivanje dece i odraslih sa invaliditetom u redovne aktivnosti lokalne zajednice.

Zadatak nakon modula:

Kreirati razvojni program za mlade u okviru svoje lokalne zajednice. Program treba da obuhvati razvojne aspekte kao što su: sigurno okruženje, odgovarajuća struktura, podrška, podsticanje osećaja pripadnosti, podsticaj ka postignuću, mogućnost za razvoj mladih (kompetencije) i postojanje pozitivnih normi (testiranje vrednosti i uverenja, uzor). Esej treba da sadrži od 1500-2000 reči.

II MODUL –INDIVIDUALNI I GRUPNI RAD

CILJEVI	ISHODI UČENJA
<ul style="list-style-type: none"> - Sticanja osnova supervizijskih veština i individualnog rada sa mladima - Sticanje sposobnosti za kreiranje i vođenje višednevnog treninga sa fokusom na proces - Sticanje naprednih veština facilitacije i prezentacije - Sticanje kompetencija za kritičko preispitivanje stavova i vrednosti mladih kroz facilitaciju - Razvijanje sposobnosti rada u timovima prilikom izvođenja i facilitacije edukativnih aktivnosti	<p>Od polaznika/ca se očekuje da na kraju kursa budu sposobni da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sprovode individualne sastanke sa mladima u razvojne svrhe - Prate razvoj i facilitiraju proces učenja mlade osobe (osnove supervizije) - Samostalno kreiraju plan treninga, poštujući potrebe mladih/zajednice i principe inkluzije - Koriste usvojene veštine facilitacije i postavljanje pitanja u razvojne svrhe - Upravljaaju procesima učenja u grupi - Vode trening u odnosu na grupnu dinamiku i proces razvoja grupe - Primenjuju različite metode neformalnog obrazovanja u trenerskom radu - Improvizuju, koriste igre, vežbe kako bi odgovorili na potrebe mladih - Rade u timu - Procenjuju svoj rad i daju povratnu informaciju drugima

Onlajn učenje

Onlajn modul je prvenstveno namenjen za sticanje znanja, odnosno namenjen je savladavanje teorijskog dela modula koji obuhvata sledeće oblasti:

Teorije:

- Uloga i značaj supervizije u omladinskom radu
- Faze razvoja grupe
- Pregled različitih metoda neformalnog obrazovanja
- Facilitacija individualnog i grupnog učenja – različite teorije i koncepti

Završavanje onlajn modula od strane polaznika/ce je preduslov za učešće u daljem procesu obuke kroz direktan rad. Metodologija za on line učenje mora biti interaktivna (grupne diskusije, individualni radovi, video klipovi, dokumenti, testovi i sl.). Onlajn modul mora da sadrži komponentu provere usvojenog znanja polaznika/ce.

Direktan rad sa grupom

Praktična primenjivost obrađenih teorija kroz onlajn modul, kao i sticanje veština, sposobnosti i preispitivanje vrednosti se obrađuje putem modularne nastave, a obuhvata sledeće oblasti:

Praktične veštine individualnog rada sa mladima i veštine supervizije, Postavljanje ciljeva i ishoda učenja treninga; Osmišljavanje i vremenska artikulacija predviđenog sadržaja treninga; Konkretizovanje svake tematske celine i pretpostavke metoda i oblika rada koje će se koristiti, Prilagođavanje metoda rada potrebama grupe i individua, Metode neformalnog obrazovanja; Upotreba igara i vežbi u razvojne procese; Veštine facilitacije sa posebnim osvrtom na razvijanje kritičkom mišljenja kod mladih; Veštine prezentovanja; Praktično izvođenje treninga, Davanje povratne informacije, Samoprocena, Timski rad, Korišćenje iskustvenog učenja i refleksije.

Broj časova direktnog rada sa grupom: minimalno 21 čas (3,5 radna dana)

Predložena literatura:

- Buldioski G et al (2005) *T-Kit: osnove treninga*, Grupa „Hajde da...“, Beograd
- Domino (1995), Savet Evrope, Strazbur
- All different All equal, Education pack: ideas, resources, methods and activities for informal intercultural education with young people and adults, European Youth Centre, Strasbourg, 1995
- Grupa „Hajde da...“ (2007) BEZ ISPADANJA -Priručnik za korišćenje nekompetitivnih igara u radu sa heterogenim grupama, Beograd

Zadatak nakon modula;

Izrada plana treninga u omladinskom radu, sa trajanjem od 4 dana (16 sesija). Trening treba da odgovara razvojnim potrebama mladih i zajednice u kojoj se trening obavlja. Trening program koji polaznici/e kreiraju kao zadatak nakon ovog modula služi za sprovođenje dela njihovog praktičnog rada.

III MODUL –LIDERSTVO U OMLADINSKOM RADU I TRANSFORMACIJA KONFLIKATA

CILJEVI	ISHODI UČENJA
<ul style="list-style-type: none"> - Upoznavanje sa različitim stilovima liderstva u kontekstu sprovođenja obrazovnih obuka, procesa u grupama i u zajednici - Upoznavanje sa osnovnim stilovima rukovođenja i korišćenja moći i autoriteta u grupama. - Upoznavanje sa tehnikama transformacije konflikata i upotrebom istih u svakodnevnom radu sa mladima. - Ovladavanje procesom facilitacije interkulturalnog učenja i primena osnovnih principa u radu sa mladima - Razumevanje uloge omladinskog rada u promociji ljudskih prava (prihvatanje različitosti) i mirovnom obrazovanju (transformacija konflikta)	<p>Od polaznika/ca se očekuje da na kraju kursa budu sposobni da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koriste različite stilove liderstva u specifičnim situacijama vođenja grupe - Razumeju konflikt i njegovu funkciju - Poznaju vrste konflikta - Adekvatno reaguju u konfliktnoj situaciji i sposobni su da iskoriste potencijal konflikta za učenje i razvoj; - Primenjuju različite tehnike i pristupe za transformaciju konflikata na ličnom nivou i u radu sa mladima - Testiraju vrednosti i uverenja mladih - Razumeju ulogu omladinskog rada u promociji ljudskih prava i mirovnom obrazovanju - Kreiraju i sprovode programe fokusirane na razvoj vestina za nenasilno delovanje i mirovno obrazovanje - Kreiranje programa koji uključuju interkulturalno učenje i ljudska prava.

Onlajn učenje

Onlajn modul je prvenstveno namenjen za sticanje znanja, odnosno namenjen je savladavanje teorijskog dela modula koji obuhvata sledeće oblasti:

- Stilovi liderstva, konflikt i njegova funkcija, vrste konflikta, faze u razvoju konflikata, pristupi i stilovi u transformaciji konflikta, pojmovi interkulturalnost i multikulturalnost, uloga omladinskog rada u promociji ljudskih prava i mirovnom obrazovanju

Završavanje onlajn modula od strane polaznika/ce je preduslov za učešće u daljem procesu obuke kroz direktan rad. Metodologija za on line učenje mora biti interaktivna (grupne diskusije, individualni radovi, video klipovi, dokumenti, testovi i sl.). Onlajn modul mora da sadrži komponentu provere usvojenog znanja polaznika/ce.

Direktan rad sa grupom

Praktična primenljivost obrađenih teorija kroz onlajn modul, kao i sticanje veština, sposobnosti i preispitivanje vrednosti se obrađuje putem modularne nastave, a obuhvata sledeće oblasti:

Primenljivost različitih stilova liderstva u različitim situacijama, individualni stilovi pristupu konfliktima; primena različitih tehnika za transformaciju konflikata na ličnom nivou i u radu sa mladima, testiranje vrednosti i uverenja mladih, praktična primenljivost omladinskog rada i kreiranje programa u promociji ljudskih prava (interkulturalnost i multikulturalnost, provisanje različitosti, mirovno obrazovanje).

Broj časova direktnog rada sa grupom: minimum 21 čas (3,5 radna dana)

Predložena literatura:

- Ajdukovic, Marina (1997) *Grupni pristupi u psihosocijalnom radu*, DPP Zagreb
- Heller, R. & Kindersley D. (1999) *Efektive Leadership*
- Coleman D., Boyatzis R. and Mc Kee A. (2002) *The New Leaders-transforming the art of leadership into results* Little Brown
- Council of Europe; „Youth transforming conflict - T-kit 12”
<http://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/t-kit-12-youth-transforming-conflict>

- Bogdanović D, (2013.) *Upravljanje promenama*, Bor, Tehnički fakultet Bor Univerziteta u Beogradu
- Grupa autora (Lazović M, Pajević D i Bovan A), (2011.) *Budite uspešan menadžer rukovodilac*, Beograd, EtnoStil

Zadatak nakon modula:

Napisati esej na temu: "Analiza konfliktne situacije u omladinskom radu sa fokusom na intervencije i lično nošenje sa konfliktom". Esej treba da sadrži ličnu refleksiju, uključujući povezivanje sa teorijama. Esej treba da sadrži od 1500-2000 reči.

IV MODUL –UPRAVLJANJE PROJEKTIMA I VOLONTERSKI MENADŽMENT

CILJEVI	ISHODI UČENJA
<ul style="list-style-type: none"> - Sticanje znanja i veština potrebnih za pisanje projekata; - Razvijanje sposobnosti upravljanja projektima i programima; - Poznavanje i primena volonterskog menadžmenta.	<p>Od polaznika/ca se očekuje da na kraju kursa budu sposobni da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prikupljaju i analiziraju podatke na osnovu potreba mladih i zajednice koji su im potrebni za pisanje predloga projekta - napišu predlog projekta - na osnovu planiranih projektnih aktivnosti sastave budžet projekta - efikasno i efektivno upravljaju resursima u okviru projekta - istraže mogućnosti za prikupljanje sredstava za projekat - prate i po potrebi modifikuju sprovođenje projekta - procene uspeh projekta i napišu izveštaj za projekat - analiziraju potrebe organizacije i lokalne zajednice za volonterskim programom i/ili analiziraju postojeće volonterske programe u organizaciji - definišu opise poslova za volontere na osnovu potreba organizacije - pripreme i sprovedu proces regrutacije volontera - pripreme i vode intervju sa volonterima, odabiraju ih i pozicioniraju unutar organizacije - prate i adekvatno nagrađuju rad volontera - rade na motivisanju volontera u organizaciji

SADRŽAJ

Onlajn učenje

Onlajn modul je prvenstveno namenjen za sticanje znanja, odnosno namenjen je savladavanje teorijskog dela modula koji obuhvata sledeće oblasti:

Upravljanje projektima:

- Pre početka projekta – planiranje bazirano na potrebama, Vrednosti u projektima, Karakteristike projekta, Projektne strukture, Faze projektnog ciklusa, Ko su menadžeri i šta je njihova uloga, Kako napisati projekat (ciljevi, aktivnosti, rezultati...), Prikupljanje sredstava,

Upravljanje volonterima:

- Zakon o volonterizmu, Opisi poslova volontera, Volonterska politika, Ugovor o volontiranju, Volonterska knjižica

Završavanje onlajn modula od strane polaznika/ce je preduslov za učešće u daljem procesu obuke kroz direktan rad. Metodologija za on line učenje mora biti interaktivna (grupne diskusije, individualni radovi, video klipovi, dokumenti, testovi i sl.). Onlajn modul mora da sadrži komponentu provere usvojenog znanja polaznika/ce.

Direktan rad sa grupom

Praktična primenljivost obrađenih teorija kroz onlajn modul, kao i sticanje veština, sposobnosti i preispitivanje vrednosti se obrađuje putem modularne nastave, a obuhvata sledeće oblasti:

Metode istraživanja, prikupljanja i analize podataka, Pisanje predloga projekta ili programa omladinskog rada; Sastavljanje budžeta; Postavljanje prioriteta, Osnovne metode prikupljanja sredstava;

Analiza potreba organizacije za volonterima i analiza postojećih volonterskih programa u organizaciji; Regrutacija, selekcija i pozicioniranje volontera; Praćenje, nagrađivanje i zadržavanje volontera.

Broj časova direktnog rada sa grupom: minimalno 21 čas (3,5 radna dana)

Predložena literatura:

- T-kit 3 -Project management, Council of Europe and the European Commission, 2002
- T-kit 9 - Funding and financial management, Council of Europe and the European Commission, September 2004
- Razvoj i upravljanje projektima iz sredstava EU, Sarajevo, TACSO, 2011
- Priručnik za pristup logičke matrice: Ključni instrument za upravljanje projektnim ciklusom Ministarstvo finansija Vlade Republike Srbije, uz podršku Sida i DFID
- Volonterski menadžment po mjeri, Volonterski Centar Zagreb, Zagreb, 2009
- Kako volontirati u Srbiji? Vodič za primenu zakona o volontiranju, Beograd, Građanske Inicijative, 2011
- Volonterski menadžment, Volonterski Centar Vojvodine, Novi Sad, 2008
- Priručnik za rad sa volonterima, lokalna zajednica i volonteri Novi Sad, Budimpešta, Evropski centar za neprofitno pravo, 2007.
- Kološnjai-Nenin, M. i dr. (2008) Volonterska praksa i preporuke mladih o volotiranju u lokalnoj zajednici; iskustva jednog projekta, Novi Sad, UG Ukrštanje
- Zakon o volontiranju Republike Srbije

Zadatak nakon modula:

Napraviti opise posla za 3 različite volonterske pozicije volontera koji su proizašle kao potreba udruženja/institucije u kojem ste imali priliku da radite/volontirate. Svaki opis posla treba da sadrži minimalno jedna i po A4 strana, sa detaljnim opisom pozicije, obaveza, odgovornosti, kompetencija koje osoba treba da poseduje (znanja, veštine i sposobnosti), kao i vrednostima koje treba da promoviše. Neophodno je da se svaki opis posla bazira na realnim potrebama udruženja/institucije.

V MODUL –PRAKSA U OMLADINSKOM RADU U ZAJEDNICI

Polaznik/ca započinje sa praksom nakon 2. modula

CILJEVI	ISHODI UČENJA
<ul style="list-style-type: none"> - Razviti plan rada sa mladima i drugim društvenim grupama zasnovanim na razvojnim potrebama prepoznatim u specifičnim grupama i njihovim zajednicama - Osposobiti polaznike/ce za samostalnu praktičnu primenu omladinskog rada u različitim kontekstima. - Omogućiti polaznicima/ama da prouče i ispituju različite metode omladinskog rada u zajednici. - Razviti lična i profesionalna znanja, veštine i stavove koji su relevantni za potrebe prakse (npr. prezentacija, organizacija i implementacija aktivnosti i događaja, supervizija). - Omogućiti polaznicima/ama da daju doprinos razvoju njihovih zajednica kroz sopstvenu profesionalnu praksu	<p>Od polaznika/ca se očekuje da na kraju kursa razviju:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sposobnost uspostavljanja odnosa sa različitim društvenim grupama - Sposobnost da vode beleške i sakupljaju podatke, kao i da beleške i podatke uobličavaju u koherentni sistem - Sposobnost samostalnog kreiranja obrazovnog programa na osnovu prethodno identifikovanih potreba pojedinaca/ki, grupa i zajednica - Sposobnost da kroz direktan rad sa pojedincima/kama i grupama omoguće mladima da prepoznaju svoje stavove, potrebe, osećanja, mogućnosti i učenje, te kroz to ispituju i testiraju vrednosti i uverenja - Sposobnost da koriste različite metode i pristupe koji mogu pomoći u daljem učenju i izgradnji odnosa - Sposobnost da razumeju prednosti koje različite oblasti znanja donose u praktičnoj primeni u omladinskom radu - Sposobnost da kritički procenjuju sopstveno razumevanje prakse u omladinskom radu u kontekstu u kojem se praksa obavlja - Sposobnost motivisanja mladih za aktivno učešće u društvu i u procesima donošenja odluka - Praktikuju omladinski rad radi promovisanja ravnopravnosti, interesa i dobrobiti mladih - Neguju lični, društveni i obrazovni razvoj mladih,

- uključujući kreiranje, implementaciju i evaluaciju obrazovnih programa za razvoj socijalnih veština mladih
- Sposobnost ispitivanja i testiranja vrednosti i uverenja kod mladih, kroz procesno orijentisan omladinski rad
  - Sposobnost korišćenja različitosti za učenje kod mladih
  - Sposobnost adekvatnog reagovanja na bilo koji oblik diskriminacije, te osiguranje sprovođenja organizacijskih politika u skladu sa zakonskim regulativama
  - Mere podrške za aktivno uključivanje mladih iz različitih osetljivih grupa u redovne aktivnosti omladinskog rada

SADRŽAJ

Praktični rad, odnosno profesionalna praksa je ključni deo drugog nivoa obrazovanja za omladinske radnike i radnice i neophodna je za stručno usavršavanje u oblasti profesionalnog omladinskog rada u zajednici.

Polaznici/e imaju zadatak da kreiraju obrazovni program za određenu grupu mladih od 15 do 30 godina (min 10 mladih po osobi), na osnovu njihovih potreba i potreba zajednica u kojima žive. Preporuka je da polaznici/e rade sa vršnjacima ili mladima mlađim od njih samih, kao i da vode obrazovne programe u paru.

Kroz praksu je važno uspostaviti saradnju sa relevantnim društvenim akterima kako bi se polaznici/e osposobili/e za obavljanje zanimanja u budućnosti.

Praktični rad će polaznicima/ama obezbediti priliku da:

- Odrede i analiziraju potrebe mladih i potrebe zajednice
- Planiraju obrazovni program, sprovode i evaluiraju odgovarajuće intervencije u omladinskom radu u zajednici na osnovu prethodno izvršenih analiza potreba
- Razviju sopstvene praktične kompetencije
- Ispitaju primenu teorije u praksi
- Sprovode procedure o zaštiti i sigurnosti dece i mladih u praksi

Trajanje modula	Obaveze polaznika/ca
<ul style="list-style-type: none"> – direktan rad sa mladima: 60 sati – priprema radionica: 20 sati – analiza radionica: 20 sati 	<ul style="list-style-type: none"> – Izrada projektnog predloga i izrada i priprema 25 planova sesija. Trening program koji se kreira kao zadatak nakon 2. modula je sastavni deo planova sesija (20 sati) – 25 analiza i refleksija radionica/sesija (20 sati) – Direktan rad sa mladima (ne uključujući pauze) 8-10 mladih po polazniku/ci (60 sati direktnog rada – minimum 25 sesija)

Metode izvođenja nastave

Praktični rad, odnosno profesionalna praksa je ključni deo obrazovanja za omladinske radnike i radnice i neophodna je za stručno usavršavanje u oblasti profesionalnog omladinskog rada u zajednici.

Polaznici/e imaju zadatak da kreiraju obrazovni program za određenu grupu mladih od 15 do 30 godina (min 10 osoba po polazniku/ci), na osnovu njihovih potreba i potreba zajednica u kojima žive. Preporuka je da polaznici/e rade sa vršnjacima ili mladima mlađim od njih samih, kao i da vode obrazovne programe u paru.

Kroz praksu je važno uspostaviti saradnju sa relevantnim društvenim akterima kako bi se polaznici/e osposobili/e za obavljanje sopstvenog zanimanja u budućnosti.

Praktični rad će polaznicima/ama obezbediti priliku da:

- Odrede i analiziraju potrebe mladih i potrebe zajednice
- Planiraju obrazovni program, sprovode i evaluiraju odgovarajuće intervencije u omladinskom radu u zajednici na osnovu prethodno izvršenih analiza potreba
- Razviju sopstvene praktične kompetencije
- Ispitaju primenu teorije u praksi

- Sprovode procedure o zaštiti i sigurnosti dece i mladih u praksi
- Razvijaju profesionalan odnos sa mladima i primenjuju etički kodeks

Praktičan rad se sastoji od ukupno 100 časova. Direktan rad sa mladima obuhvata 60 časova direktnog rada sa mladima koji treba da se realizuje u vremenskom intervalu od 3-6 meseci. U direktnom radu polaznik/ca koristi metode neformalnog obrazovanja kao i okruženja „slobodnog vremena“ za obrazovne procese. Od polaznika/ce se očekuje da koristi različite aktivnosti i metode u cilju testiranja vrednosti i uverenja mladih, kao i izgradnji prenosivih veština. Od od polaznika/ce se zahteva da, osim obavljanja zadataka, uspostave vezu i sa načinom kako i zašto se zadatak obavlja, odnosno da se praksa fokusira na proces, a ne samo na produkt, kao i da primenjuju teoriju u praksi.

Od polaznika/ce se očekuje da planira celokupan program (projektni predlog) koji uključuje i trening program kreiran nakon 2. modula, izvrši pripremu pojedinačnih sesija (20 sati), kao i analizu i refleksiju radionica/sesija (20 sati). Metode iskustvenog učenja treba da budu zastupljene u velikoj meri. Pri tome se ispitivanje i istraživanje sopstvenih veština, stavova i usvajanja znanja vrši se kako kroz direktan rad sa mladima, tako i kroz analizu i kritički osvrt na obavljene zadatke.

Predložena literatura:

- T-kit Interkulturalno učenje, Grupa Hajde da..., Beograd, 2005
- All different All equal, Education pack: ideas, resources, methods and activities for informal intercultural education with young people and adults, European Youth Centre, Strasbourg, 1995

MENTORSTVO

Tokom kurseva, polaznicima su na raspolaganju mentori/ke koji im pomažu u njihovom profesionalnom i ličnom razvoju i ujedno predstavljaju podršku u procesu učenja, a u skladu sa ciljevima kurseva.

Mentori/ke su osobe koje imaju ekspertize iz oblasti omladinskog rada u zajednici i mentorstvu.

Svaki polaznik/ca ima 3 susreta sa svojim mentorom/kom u toku jednog kursa, a ukupno 7 časova direktnog mentorstva. Mentorstvo se vrši putem direktnog susreta, posetama praktičnom radu i putem IT-a (e-mejl, skype, i sl).

Broj susreta	Kada	Trajanje
1 mentorstvo	U toku 1 modula	1 čas
Onlajn	Između i 2 i 3 modula	1 čas
2 mentorstvo	U toku 3 ili 4 modula	1 čas
Onlajn	Između 4 i 5 modula	1 čas
3 mentorstvo	Poseta praktičnom radu i održavanje mentorstva	3 časa

Osnovna svrha mentorstva je praćenje i usmeravanje ličnog i profesionalnog razvoja polaznika/ce, kao i pružanje podrške u prevazilaženju razvojnih ciljeva.

Obaveza mentora/ke je:

- Upoznavanje polaznika/ca sa procesom mentorstva i šta podrazumeva mentorstvo
- Kreiranje plana za lični rast i razvoj polaznika/ce
- Testiranje vrednosti i uverenja polaznika/ca i postavljanje razvojnih zadataka polazniku/ci
- Osposobljavanje polaznika/ca na reflektivnu praksu i samoprocenu
- Osposobljavanje polaznika/ce za kreiranje ličnog profesionalnog plana razvoja
- Vođenje evidencije o razvoju polaznika/ce odnosno beleške sa sesija mentorstva
- Pružanje podrške pri planiranju i sprovođenju praktičnog rada (pisanje projektnih predloga i planova sesija)
- Vršenje procene dostavljene dokumentacije od strane polaznika/ca vezane za praktičan rad (projektni predlog, pripreme i analiza sesija)
- Poseta praktičnom radu i vršenje procene praktičnih veština polaznika/ca

- Izveštaj o proceni veština sa praktičnog rada, kao i izveštaj o celokupnom napretku polaznika/ce od početka do kraja procesa
- Učestvovanje u finalnoj proceni kompetencija polaznika/ca
- Reagovanje u slučaju kršenja etičkog kodeksa i povrede akademske časti

ISHODI UČENJA POLAZNIKA/CA

- Razumevanje procesa mentorstva
- Sposobnost reflektivne prakse kao alata za kontinuirano učenje i razvoj
- Sposobnost kreiranja ličnog i profesionalnog plana razvoja